

Maskinentreprenörernas MEKO-rapportering Midsommarrapport 2019

Foto: Martin Olson

Maskinentreprenörerna

Innehåll

Sammanfattande punkter	4
1. Tema underhåll	5
1.1 Underhållspanelen	5
2. Tema anläggning	7
2.1 Infrastrukturinvesteringar	8
2.1.1 Riket	8
2.1.2 Stockholm.....	9
2.1.3 Västra Götaland.....	9
2.1.4 Skåne	10
2.1.5 Sydsverige	10
2.1.6 Mellansverige	11
2.1.7 Norrland	11
2.2 Nystartade projekt	12
2.3 Transportvolymerna.....	12
2.4 Bygglov vindkraftverk.....	13
2.5 Vindkraftverk under byggnation	13
2.6 Positiva och negativa drivkrafter/trender	14
3. Tema VA	15
3.1 Nyinvesteringar VA.....	16
3.2 Nystartade projekt	16
3.3 Positiva och negativa drivkrafter/trender	17
4. Tema gruvindustrin - Norrland	18
4.1 Ny- och ombyggnad inom malm- och gruvindustrin	18
4.2 Nystartade projekt	18
4.3 Råvaror	19
4.3.1 Järnmalm.....	19
4.3.2 Koppar, bly och zink	19
4.4 Positiva och negativa drivkrafter/trender	20
5. Tema rekrytering	21
5.1 Rekryteringsläget	21

Maskinentreprenörerna (ME) är landets ledande bransch- och arbetsgivarorganisation för 4 000 maskinentreprenörer. ME företräder och stödjer medlemmarna och arbetar för branschens utveckling. Vi verkar för fri företagsamhet och en sund marknadsekonomi och bevakar och påverkar branschens arbetsmarknadspolitiska frågor.

Maskinentreprenörerna
Box 1609, 111 86 Stockholm
Telefon: 08-762 70 65

Rapporten är framtagen under perioden maj - juni 2019.
Följande personer från Industrifakta har medverkat vid framtagning av MEKO-rapporten:

- Magnus Johansson
- Patrik Wikman
- Jens Linderoth
- Magnus Klein
- Jenny Ingelström

Från Maskinentreprenörerna har följande personer medverkat:

- Hampe Mobärg, VD
- Micael Appelgren, Chefredaktör

Från och med i år har Industrifakta börjat att revidera bostadsbyggandet bakåt i tiden. Detta på grund av att det är en ganska stor eftersläpning på statistiken från SCB. Varje helår kommer vi att revidera statistiken 5 år bakåt. Detta innebär att vid nästa midsommarrapport kommer den äldre datan för bostadsbyggandet inte stämma överens med föregående rapport.

Sammanfattande punkter

- Den sammanvägda konfidensindikatorn, MEKO, visar ett positivt stämningläge i november. Läget har förbättrats sedan förra mättillfället men förväntningarna för de kommande sex månaderna indikerar ett sämre läge.
- Samtliga ingående värden som MEKO baseras på redovisade en positiv utveckling under de senaste sex månaderna. Starkast ökning bedöms ha skett vad gäller belysningsgrad och efterfrågan på tjänster.
- När det gäller prognosen för det kommande halvåret väntas alla ingående parametrar, med undantag av maskininvesteringar, att backa.
- Sedan starten av mätningen 2015 har efterfrågan på tjänster vuxit rejält (60%) och är den av de ingående parametrarna som utvecklats starkast.
- Mellan 64 och 89 procent av de intervjuade företagen uppger att det är ganska eller mycket svårt att hitta rätt kompetens, beroende på funktion. Tillfrågade företag i västra Sverige uppges ha störst svårigheter.
- Under 2018 påbörjades det 53 000 lägenheter i småhus och flerbostadshus. Prognosen tyder på ett minskat bostadsbyggande under hela perioden 2019-2021, med störst nedgång i år för att sedan mattas av.
- Efter minskade Infrastrukturinvesteringar under 2017-2018 väntas de nu ta fart och växa under hela prognosperioden då flera stora projekt väntas starta, inte minst i form av satsningar inom järnvägen.
- Även om bostadsbyggandet väntas backa i år ligger det på en historiskt hög nivå. De senaste årens ökade bostadsbyggande med framväxt av nya stadsdelar har haft positiv påverkan på nyinvesteringarna inom VA, samtidigt som behovet av reinvesteringar i de befintliga ledningarna är stort.
- I takt med att den ekonomiska tillväxten bromsar in bedöms även skatteunderlaget växa betydligt långsammare än det har gjort de senaste åren. Det kan innebära att många kommuner behöver prioritera mellan olika åtgärder, vilket kan påverka både infrastrukturinvesteringar och VA-investeringar negativt.
- Kapacitetsutnyttjandet är högt, över 90 procent, inom både gruv- och mineralutvinning samt stål- och metallverk.
- Enligt SCB:s investeringsenkät är ambitionen vad gäller investeringar höga inom stål- och metallverk. Däremot väntas investeringarna minska inom gruv- och malminindustrin.
- Priset på järn, koppar, bly och zink visar tendenser till att stiga under inledningen av 2019.

1. Tema underhåll

1.1 Underhållspanelen

Underhållspanelen består av 80 aktörer, som genom att svara på ett antal fasta frågor ger sin bild av företagets situation när det gäller marknad och försäljning. Svaren redovisas i konjunkturrapporten på två sätt. Dels ger de beräkningsunderlag för att ta fram den procentuella utvecklingen för sex olika delindikatorer i branschen. (se nedan 1.1.2-1.1.7), dels vägs positiva och negativa svar samman till Maskinentreprenörernas konfidensindikator, MEKO.

1.1.1 MEKO

maj-16	nov-16	maj-17	nov-17	maj-18	nov-18	maj-19	nov-19
137	115	129	117	134	98	121	86

Notera att uträkningen av delparametrarna och MEKO görs på olika sätt och kan därför inte jämföras. Nedan beskrivs hur beräkningarna görs.

MEKO redovisar skillnaden mellan andelen som svarat positivt (öka) respektive negativt (minska) på sex olika delfrågor. I sammanställningen tas inte hänsyn till styrkan i absoluta tal, utan redovisningen blir istället kvalitativ. Den sammanlagda indikatorn ger en indikation på stämningläget i branschen. En siffra över 100 indikerar ett positivt stämningläge, under 100 ett negativt stämningläge.

Nedan redovisas de sex ingående parametrar som MEKO omfattar, men i absoluta tal. Den procentuella utvecklingen räknas om till ett index.

1.1.2 Arbetsvolym

nov-16	maj-17	nov-17	maj-18	nov-18	maj-19	nov-19
114,4	124,7	127,6	140,7	138,9	146,9	138,2

1.1.3 Orderstock

nov-16	maj-17	nov-17	maj-18	nov-18	maj-19	nov-19
114,5	123,4	121,9	129,6	125,8	134,7	125,4

1.1.4 Maskinstock (maskininvestering)

nov-16	maj-17	nov-17	maj-18	nov-18	maj-19	nov-19
109,2	115,4	118,2	123,4	124,8	129,1	131,3

1.1.5 Faktureringsläge

nov-16	maj-17	nov-17	maj-18	nov-18	maj-19	nov-19
109,3	116,9	120,0	129,9	130,6	137,4	130,3

1.1.6 Beläggningsgrad

nov-16	maj-17	nov-17	maj-18	nov-18	maj-19	nov-19
113,5	125,8	126,9	140,2	135,2	147,8	143,4

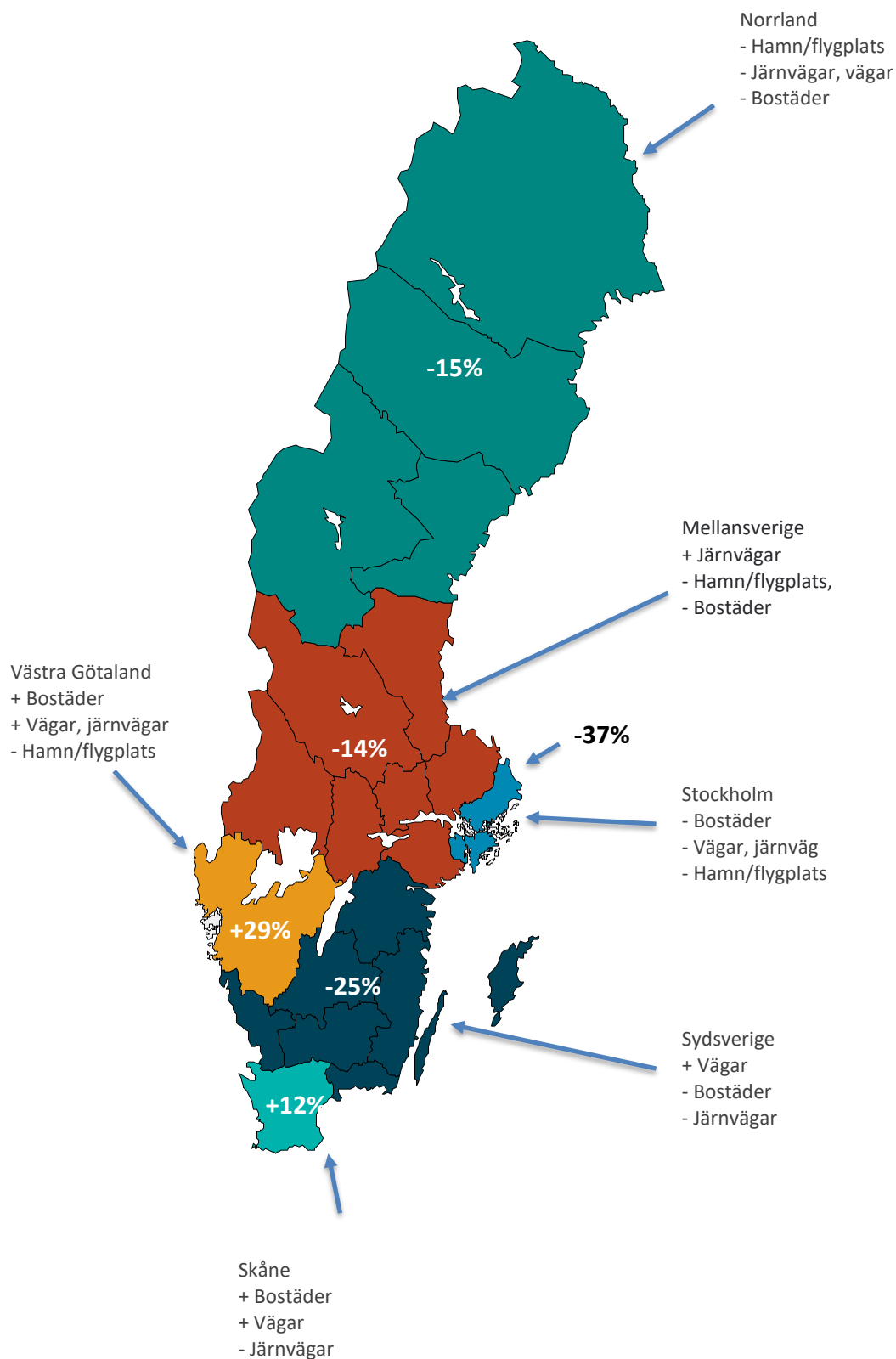
1.1.7 Efterfrågan på tjänster

nov-16	maj-17	nov-17	maj-18	nov-18	maj-19	nov-19
117,9	131,4	135,8	150,3	150,6	162,9	156,1

1.1.8 Kommentarer till utvecklingen

- Den sammanvägda konfidensindikatorn, MEKO, visar i maj ett positivt stämning-läge. MEKO brukar stärkas under våren och resultatet överträffade förväntningarna från mätningarna i november. Företagen ser emellertid med viss skepsis på framtiden då förväntningarna om sex månader är pessimistiska.
- Arbetsvolymen steg med 6 procent enligt den senaste mätningen. Utfallet blev positivare än vad som väntades i Luciarapporten. Prognosen för sex månader framöver indikerar emellertid en nedgång.
- Likt arbetsvolymen växte även orderstocken med 6 procent. Säsongsvariationerna spelar in då orderstocken tenderar att stärkas i maj jämfört med november. Förväntningarna är dock försiktiga och en nedgång är att vänta det kommande halvåret.
- Maskininvesteringarna har redovisat en stabil utveckling under hela mätperioden. De växte med 2 procent under den senaste sexmånadersperioden och mycket tyder på att utvecklingen fortsätter även under de kommande sex månaderna.
- Likt i tidigare Midsommarrapporter redovisas en positiv utveckling när det gäller faktureringsläget. Utvecklingen för denna parameter visar på tydliga säsongsskillnader och förväntningarna på de kommande sex månaderna visar ett visst försämrat läge.
- Under de senaste sex månaderna har beläggningsgraden ökat med nästan 10 procent. Det är betydligt starkare än vad som väntades i förra rapporten. Likt förväntningarna på faktureringsgraden bedöms beläggningsgraden minska det kommande halvåret.
- Efterfrågan på tjänster har utvecklats starkt sedan första mättillfället för över 3 år sedan. I maj uppmättes en 7 procentig uppgång men under de kommande sex månaderna väntas efterfrågan på tjänster vända nedåt igen.
- Enligt de intervjuade företagen är svårigheterna att rekrytera kompetens är fortsatt stor, vilket återspeglas i en växande beläggningsgrad, hög efterfrågan på tjänster och arbetsvolym.
- När det gällde att bedöma efterfrågan på entreprenadtjänster sex månader framöver, visade svaren från panelen att företagen i östra Sverige hade något ljusare marknadsförväntningar jämfört med företag från övriga delar av landet.

2. Tema anläggning

**Infrastruktur och bostadsbyggande 2018
(Procentuell förändring jämfört med 2017)**

2.1 Infrastrukturinvesteringar

I detta avsnitt presenteras en historisk utveckling för bygginvesteringar inom infrastruktur och bostadsbyggande tillsammans med en prognos för perioden 2019-2021. Volymerna redovisas som påbörjade objekt, vilket ger den första signalen att själva byggprojektet har startat. Redovisning i fasta priser av både historiska värden och prognoser ger volymförändringar. Prognosen 2019-2021 visar procentuell förändring jämfört med föregående år. På riksnivå uppgick de samlade infrastrukturinvesteringarna till 34,2 miljarder kronor under 2018, vilket var en minskning med ca 15 procent jämfört med 2017. Utfallet blev därmed marginellt svagare än vad prognosen indikerade. Samtliga delsektorer bidrog till nedgången men inom hamn och flygplats föll investeringarna mest. I år väntas dock volymen växa betydligt då det bland annat planeras hamnutbyggnad i Norrköping och Västerås. Järnvägsinvesteringarna backade med 30 procent under fjolåret jämfört med 2017. Prognosen indikerar emellertid växande investeringsvolym under hela prognosperioden, bland annat med tunnelbaneutbyggnaden i Stockholm, Västlänken i Göteborg och dubbelspårsutbyggnad mellan Ängelholm och Helsingborg i åtanke. Även när det gäller väginvesteringar tror vi på en positiv utveckling under 2019-2021 då behovet är stort. Under 2018 påbörjades det ca 53 000 lägenheter, vilket är ca 10 000 färre än under 2017. En inbromsande tillväxt, kreditåtstramningar och allt mer pessimistisk syn på framtiden bland hushållen bidrar till att nedgången väntas fortsätta de kommande åren. De regionala skillnaderna är dock stora där exempelvis bostadsbyggandet väntas växa under perioden i Stockholm medan det bedöms minska i Västra Götaland och i Skåne.

2.1.1 Riket

Infrastrukturinvesteringar 2016-2018, prognos 2019-2021

Mkr, 2018 års priser

Sektor	2016	2017	2018	P2019	P2020	P2021
Väg	23 371	22 755	21 604	0%	+20%	+15%
Hamn-flygplats	14 645	1 650	41	+500%	+50%	0%
Järnväg	8 901	16 413	11 422	+15%	+20%	+5%
Totalt	46 918	40 818	34 158	+6%	+20%	+10%

Källa: Byggfakta, Industriefakta AB

Bostadsbyggande 2016-2018, prognos 2019-2021

Påbörjade lägenheter

Sektor	2016	2017	2018	P2019	P2020	P2021
Småhus	12 975	12 993	10 736	-10%	-10%	-3%
Flerbostadshus	47 228	49 886	42 244	-15%	-5%	0%
Totalt	60 203	62 879	52 981	-14%	-6%	-1%

Källa: SCB

2.1.2 Stockholm

Infrastrukturinvesteringar 2016-2018, prognos 2019-2021

Mkr, 2018 års priser

Sektor	2016	2017	2018	P2019	P2020	P2021
Väg	7 091	7 433	5 532	+20%	+10%	+20%
Hamn-flygplats	12 949	154	0	+1 000%	+400%	+25%
Järnväg	3 017	4 773	1 077	+150%	-75%	+10%
Totalt	23 057	12 361	6 609	+40%	-15%	+20%

Källa: Byggefakta, Industrifakta AB

Bostadsbyggande 2016-2018, prognos 2019-2021

Påbörjade lägenheter

Sektor	2016	2017	2018	P2019	P2020	P2021
Småhus	2 757	2 546	1 606	-5%	-10%	-5%
Flerbostadshus	15 815	16 481	11 186	0%	+5%	+5%
Totalt	18 572	19 027	12 793	-1%	+3%	+4%

Källa: SCB

2.1.3 Västra Götaland

Infrastrukturinvesteringar 2016-2018, prognos 2019-2021

Mkr, 2018 års priser

Sektor	2016	2017	2018	P2019	P2020	P2021
Väg	5 079	2 544	3 217	+25%	+20%	+25%
Hamn-flygplats	155	936	1	+5 000%	-90%	0%
Järnväg	837	826	5 968	-50%	+30%	+5%
Totalt	6 070	4 307	9 186	-25%	+25%	+15%

Källa: Byggefakta, Industrifakta AB

Bostadsbyggande 2016-2018, prognos 2019-2021

Påbörjade lägenheter

Sektor	2016	2017	2018	P2019	P2020	P2021
Småhus	2 222	2 197	1 949	-10%	-10%	0%
Flerbostadshus	6 340	6 403	7 201	-15%	-7%	0%
Totalt	8 562	8 600	9 151	-14%	-8%	0%

Källa: SCB

2.1.4 Skåne

Infrastrukturinvesteringar 2016-2018, prognos 2019-2021

Mkr, 2018 års priser

Sektor	2016	2017	2018	P2019	P2020	P2021
Väg	2 042	1 746	2 013	-30%	+20%	+10%
Hamn-flygplats	62	224	12	+100%	+100%	+25%
Järnväg	280	6 490	1 559	-50%	+200%	0%
Totalt	2 383	8 460	3 584	-35%	+90%	+5%

Källa: Byggefakta, Industrifakta AB

Bostadsbyggande 2016-2018, prognos 2019-2021

Påbörjade lägenheter

Sektor	2016	2017	2018	P2019	P2020	P2021
Småhus	1 738	2 020	2 037	-10%	-10%	-5%
Flerbostadshus	6 182	7 357	8 496	-25%	-15%	-5%
Totalt	7 920	9 377	10 533	-21%	-14%	-5%

Källa: SCB

2.1.5 Sydsverige

Infrastrukturinvesteringar 2016-2018, prognos 2019-2021

Mkr, 2018 års priser

Sektor	2016	2017	2018	P2019	P2020	P2021
Väg	2 143	2 922	3 468	-25%	-5%	+5%
Hamn-flygplats	1 003	165	5	+5 000%	+25%	-80%
Järnväg	1 408	2 086	497	+250%	+200%	-75%
Totalt	4 553	5 173	3 970	+15%	+75%	-50%

Källa: Byggefakta, Industrifakta AB

Bostadsbyggande 2016-2018, prognos 2019-2021

Påbörjade lägenheter

Sektor	2016	2017	2018	P2019	P2020	P2021
Småhus	2 411	2 632	2 201	-10%	-5%	-5%
Flerbostadshus	7 032	6 997	5 010	-20%	-5%	0%
Totalt	9 443	9 629	7 212	-15%	-7%	-3%

Källa: SCB

2.1.6 Mellansverige

Infrastrukturinvesteringar 2016-2018, prognos 2019-2021

Mkr, 2018 års priser

Sektor	2016	2017	2018	P2019	P2020	P2021
Väg	3 617	4 395	4 277	0%	0%	-10%
Hamn-flygplats	419	58	4	+3 000%	-50%	-10%
Järnväg	2 209	466	1 196	+75%	-10%	+5%
Totalt	6 244	4 919	5 477	+20%	-5%	-5%

Källa: Byggefakta, Industrifakta AB

Bostadsbyggande 2016-2018, prognos 2019-2021

Påbörjade lägenheter

Sektor	2016	2017	2018	P2019	P2020	P2021
Småhus	3 008	2 762	2 374	-10%	-5%	-5%
Flerbostadshus	9 475	9 674	7 633	-20%	-5%	-5%
Totalt	12 483	12 436	10 007	-15%	-5%	-5%

Källa: SCB

2.1.7 Norrland

Infrastrukturinvesteringar 2016-2018, prognos 2019-2021

Mkr, 2018 års priser

Sektor	2016	2017	2018	P2019	P2020	P2021
Väg	3 368	3 713	3 098	+50%	+20%	-10%
Hamn-flygplats	57	113	20	+1 000%	-90%	-15%
Järnväg	1 153	2 712	1 125	0%	+30%	+25%
Totalt	4 577	6 537	4 243	+40%	+20%	-3%

Källa: Byggefakta, Industrifakta AB

Bostadsbyggande 2016-2018, prognos 2019-2021

Påbörjade lägenheter

Sektor	2016	2017	2018	P2019	P2020	P2021
Småhus	839	836	567	-5%	-10%	-5%
Flerbostadshus	2 384	2 974	2 715	-10%	-5%	+5%
Totalt	3 223	3 810	3 282	-10%	-7%	+2%

Källa: SCB

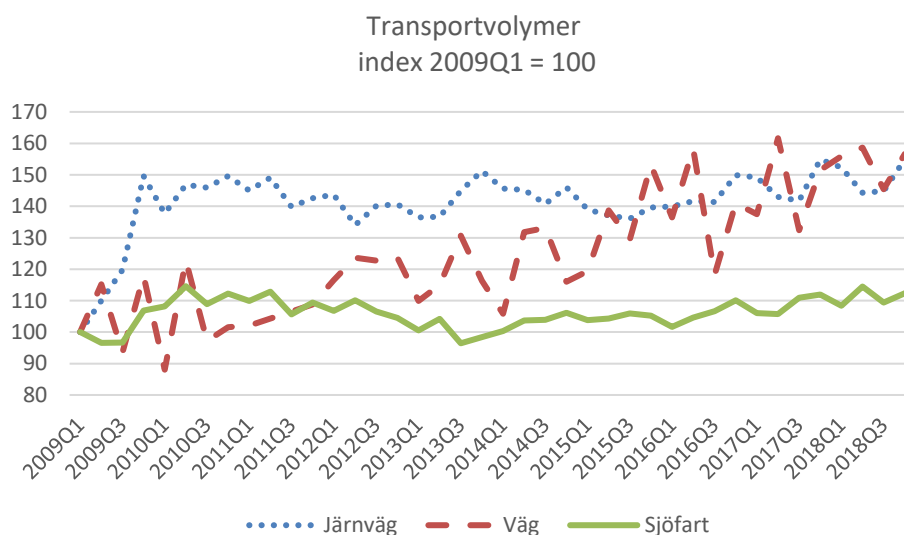
2.2 Nystartade projekt

Nystartade projekt 201806-201812

Projekt	Kategori	Län	Kommun	Byggstart	Värde Mkr
Nybyggnad av tågtunnel och station Centralen Västlänken	Järnvägsspår, räls	Västra Götaland	Göteborg	2018-09	2 500
Basentreprenad järnväg, Södra Stambanan	Järnvägsspår, räls	Skåne	Malmö	2018-11	1 250
Ombyggnad av E4 till motorväg förbi Ljungby	Väg/gata	Kronoberg	Ljungby	2018-09	900
Nybyggnation av bro mellan Lidingö och Stockholm	Bro	Stockholm	Lidingö	2018-12	700
Nybyggnad av bussdepå vid Tomtebodaterminalen i Solna	Väg/gata	Stockholm	Solna	2018-12	650
Nytt industrispår till Stockholm-Nynäshamn hamn	Järnvägsspår, räls	Stockholm	Nynäshamn	2018-09	400

Källa: Byggfakta

2.3 Transportvolym

Källa: Trafikanalys

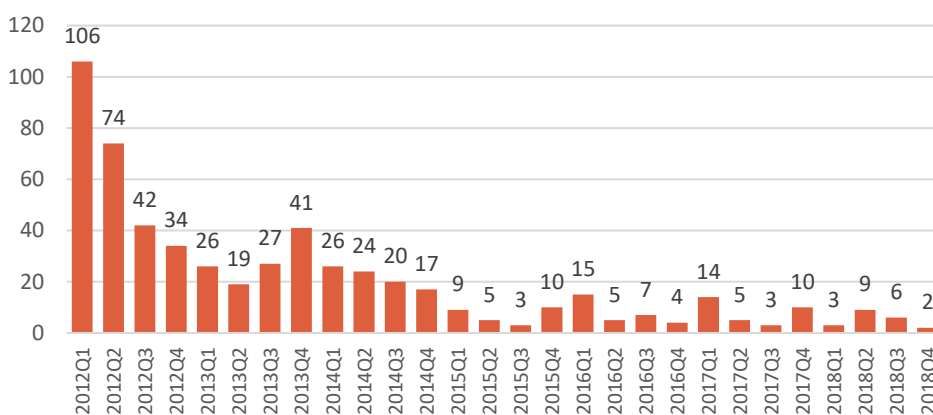
2.4 Bygglov vindkraftverk

Beviljade bygglov för vindkraftverk

	2015				2016				2017				2018			
Vindkraftverk	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4
Antal bygglov	9	5	3	10	15	5	7	4	14	5	3	10	3	9	6	2

Källa: Byggfakta

Vindkraftverk
Antal beviljade bygglov 2012Q1-2018Q4

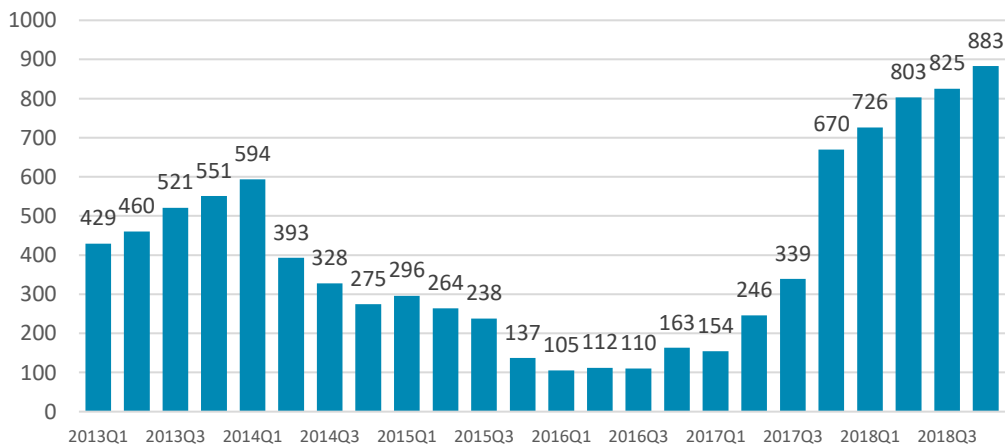

2.5 Vindkraftverk under byggnation

	2015				2016				2017				2018			
Vindkraftverk	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4
Antal vindkraftverk	296	264	238	137	105	112	110	163	154	246	339	670	726	803	825	883

Källa: Svensk Vindenergi

Vindkraftverk under byggnation, antal

2.6 Positiva och negativa drivkrafter/trender

Positiva faktorer

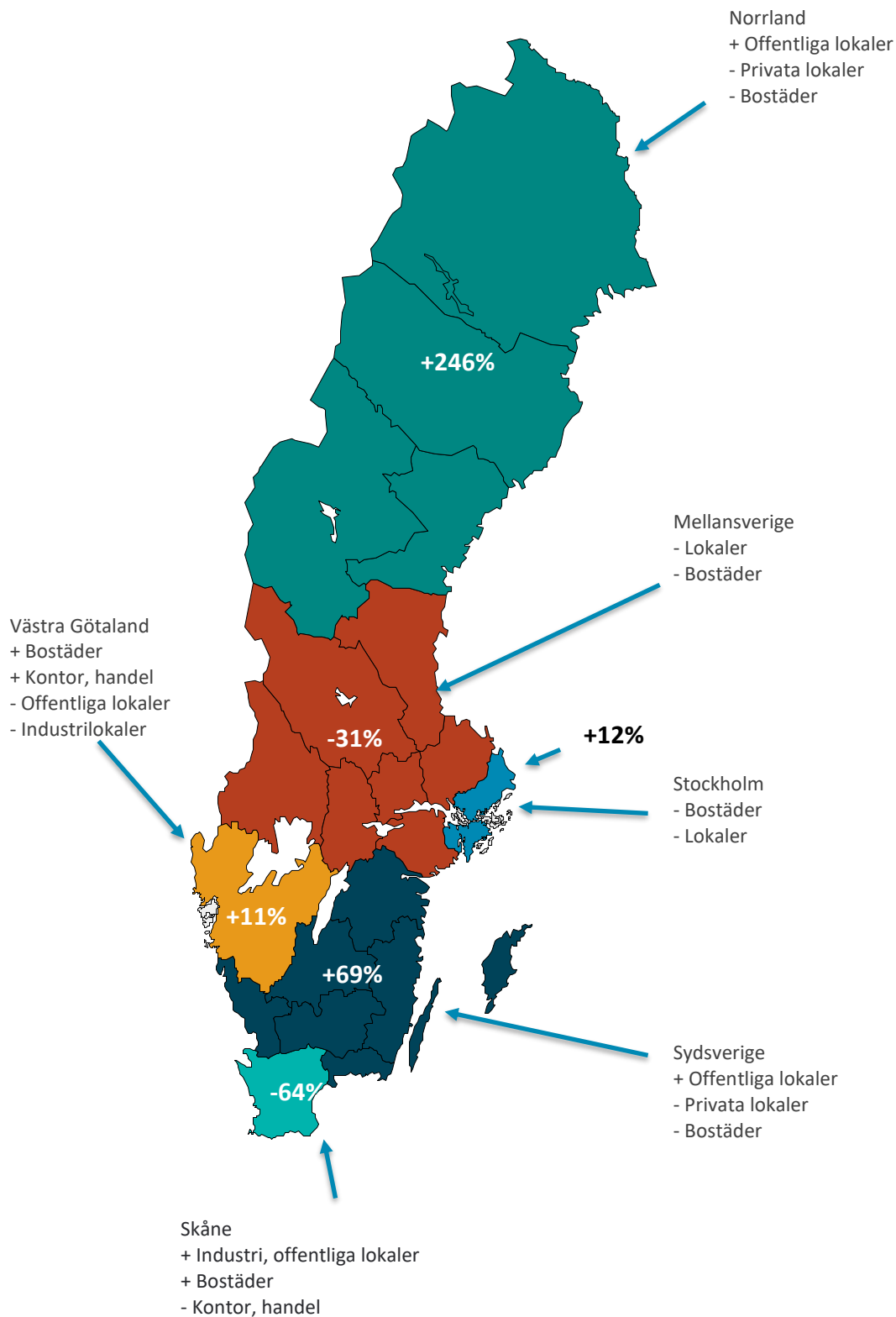
- Den nationella infrastrukturplanen indikerar en ambitionshöjning med 100 miljarder jämfört med föregående plan som gällde 2014-2025.
- Sverige har en stark befolkningsökning, som de senaste åren legat kring i genomsnitt 110 000 nya invånare per år. Enligt SCB:s befolkningsprognos pekar trenden för de kommande fem åren mot en nästan lika kraftig ökning. En växande befolkning ökar behovet av både bostäder och infrastruktur.
- Volymen vägburna godstransporter växte under fjolåret jämfört med 2017. Bland annat en växande e-handel har bidragit till de ökade transporter och tillsammans med en ökad mängd fordon i trafiken växer slitaget på de befintliga vägarna.
- Riksdagens mål att minska miljöpåverkan från transportsektorn kommer att kräva nyinvesteringar i infrastrukturen för kollektivtrafik.
- I Boverkets senaste bostadsmarknadsenkät uppger 240 av 290 kommuner att de har bostadsbrist. När det handlar om centralorten är siffran ännu högre.
- Hushållens skuldsättning i förhållande till de disponibla inkomsterna har faktiskt minskat något under de senaste två kvartalen. Starkare motståndskraft bland hushållen minskar sannolikt behoven av ytterligare åtstramningsåtgärder

Negativa faktorer

- Den sammanlagda effekten av alla finansiella åtstramningsåtgärder, som amorteringskrav, bankernas krav på vilka räntenivåer hushållen ska klara samt kravet på 15 procents kontantinsats, gör det svårt för många hushåll att ha råd att finansiera en egen bostad. Inte minst drabbar detta yngre hushåll, som ofta saknar kontantinsats. En annan effekt är en minskad rörlighet i beståndet.
- Behovet av skolor och förskolor är stort enligt en rapport ifrån SKL. Kommunerna behöver bygga fler än 1 000 nya skolor fram till 2021, detta till följd av förändringar i befolkningsstrukturen i kombination med behov av förnyelse av befintliga byggnader. Ett fortsatt fokus på dessa typer av investeringar kan minska det ekonomiska utrymmet för annat kommunalt husbyggnads- och anläggningsbyggande.
- Det finns en stark korrelation mellan bostadsbyggande och kommunala väginvesteringar. De har ökat kraftigt i takt med bostadsbyggandet, men i takt med att bostadsbyggandet nu minskar, väntas även behovet av kommunala väginvesteringar avta.
- Enligt SKL:s ekonomiska rapport vittnar många kommuner om ett besvärligt ekonomiskt läge för 2019. 9 av 10 kommuner tror att läget kommer att vara sämre 2019 än 2018. Det medför att kommunerna måste prioritera mellan olika åtgärder och det finns risk att anläggningsinvesteringar skjuts fram.
- Antalet beviljade bygglov indikerar ett minskat bostadsbyggande under det kommande året.

3. Tema VA

VA-investeringar 2018 (Procentuell förändring jämfört med 2017)

3.1 Nyinvesteringar VA

Påbörjad ny-, till- och ombyggnad av VA, 2016-2018, prognos 2019-2021
Mkr 2018 års priser

Region	2016	2017	2018	P2019	P2020	P2021
Stockholm	390	449	503	+50%	-20%	+5%
Västra Götaland	608	397	399	+15%	+10%	+5%
Skåne	243	553	197	+50%	+10%	-20%
Sydsverige	531	490	828	-25%	-30%	-5%
Mellansverige	497	411	283	+30%	-20%	-10%
Norrland	702	82	284	-10%	-50%	10%
Riket	2 972	2 381	2 493	+15%	+5%	-10%

Källa: Byggfakta, Industrifakta AB

I VA-investeringar ingår ny-, till-, och ombyggnad av avlopps- och vattenledningar

3.2 Nystartade projekt

Nystartade projekt 201807-201812

Projekt	Kategori	Län	Kommun	Byggstart	Värde Mkr
Ny infrastruktur på Tofta skjutfält på Gotland etapp Infra	Vattenledningar	Gotland	Gotland	2018-07	220
Nybyggnad av va-ledningar i Luleå, etapp 4	Vattenledningar	Norrbotten	Luleå	2018-09	150
Schakt och sjöförläggning av tryckavloppsledning i Riddarfjärden	Vattenledningar	Stockholm	Stockholm	2018-12	75
Anläggning av avloppsledningar och avloppspumpstationer	Vattenledningar	Västra Götaland	Strömstad	2018-09	65
Utbyggnad av gator och VA-ledningar i Göteborg	Vattenledningar	Västra Götaland	Göteborg	2018-10	50
Ny vattenledning mellan Upplands-Bro och Sigtuna	Vattenledningar	Stockholm	Upplands-Bro	2018-08	45

Källa: Byggfakta

3.3 Positiva och negativa drivkrafter/trender

Positiva faktorer

- Även om bostadsbyggandet väntas backa i år ligger det på en historiskt hög nivå. De senaste årens ökade bostadsbyggande med framväxt av nya stadsdelar har haft positiv påverkan på nyinvesteringarna inom VA.
- Det finns fortsatt ett stort behov av att modernisera och genomföra generationsskifte av VA-anläggningar, eftersom en stor andel av dessa byggdes under 1950- och 1960-talen.
- Belastningen på befintliga anläggningar ökar i takt med en kraftig befolkningsökning och urbanisering. Det skapar behov av kapacitetsutbyggnad på orter där befolkningen har vuxit kraftigt de senaste åren.
- De kommunala VA- investeringarna gynnas av det låga ränteläget. Enligt Riksbankens senaste räntebana väntas inte reporäntan höjas en andra gång förrän slutet av 2019 eller i början av 2020.
- Den stora omvandlingen av Kiruna, som bland annat innebär flyttande av 3 000 bostäder, kommer att innebära stora VA-investeringar under de närmaste fem åren.
- Kommande stora infrastrukturinvesteringar inom vägar och järnvägar kan leda till investeringsbehov inom VA.

Negativa faktorer

- I takt med att den ekonomiska tillväxten bromsar in bedöms även skatteunderlaget växa betydligt långsammare än det har gjort de senaste åren. Skatteunderlaget väntas växa svagt under åren 2019-2020, vilket innebär att kommunernas investeringsutrymme kan bli begränsat och att många VA- investeringar måste skjutas på framtiden när kommunerna tvingas prioritera.
- Enligt SKL:s ekonomiska rapport vittnar många kommuner om ett besvärligt ekonomiskt läge för 2019. 9 av 10 kommuner tror att läget kommer att vara sämre 2019 än 2018.
- Svårigheter att finna personal med rätt utbildning och kompetens. Särskilt i kölvattnet av nedlagda yrkesutbildningar.
- Det finns regionala skillnader både vad gäller ekonomisk tillväxt och befolkningsutveckling, vilket kan öka de geografiska obalanserna när det gäller husbyggnad och investeringar.
- Kommunernas ökade skuldsättning utgör en risk. Låneskuldens korta kapitalbindningstid innebär att beloppen måste refinansieras varje år. Skulle räntorna stiga innebär det att det årliga upplåningsbehovet kommer att öka i takt med att låneskulden växer.

4. Tema gruvindustrin - Norrland

4.1 Ny- och ombyggnad inom malm- och gruvindustrin

Påbörjad ny-, till- och ombyggnad, 2016-2018, prognos 2019-2021

Mkr 2018 års priser

Sektor	2016	2017	2018	P2018	P2019	P2020
Malm- och gruvindustri	85	72	2	3 500%**	0%	0%

* Endast ett litet antal små ny- och ombyggnadsprojekt uppges ha påbörjats under 2016-2018.

**Enligt Byggfakta har ett projekt startat det tredje kvartalet 2018. Osäkerheten om det kommer att starta är dock stor. Osäkerheten kring 2019 är stor. Det finns ett nybyggnadsprojekt 2020, dock är uppgifterna knapphändiga om storlek och kostnad.

4.2 Nystartade projekt

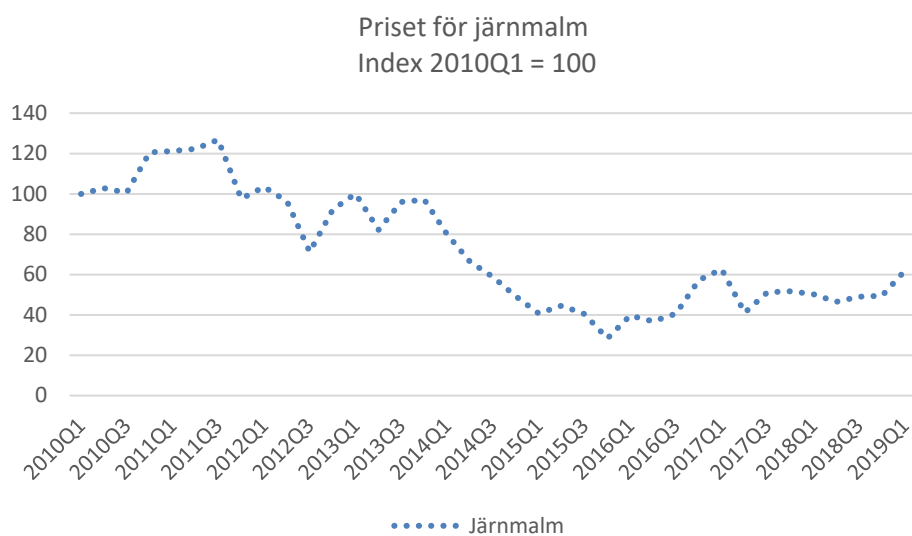
Nystartade och kommande projekt 2014-2020

Projekt	Beskrivning	Län	Kommun	Byggstart	Värde Mkr
Kaunisvaaroprojektet	Nytt gruvområde	Norrbotten	Pajala	2020-07	2 500
Mertainen	Nytt gruvområde	Norrbotten	Kiruna	2014-09	1 500
Sovringsverk, Mertainen	Nytt sovringsverk	Norrbotten	Kiruna	2015-02	1 250
Sovringsverk, Leveäniemi	Nytt sovringsverk	Norrbotten	Kiruna	2015-05	1 250
Leveäniemi	Nybyggnad av gruva	Norrbotten	Kiruna	2015-06	300

Källa: Byggfakta

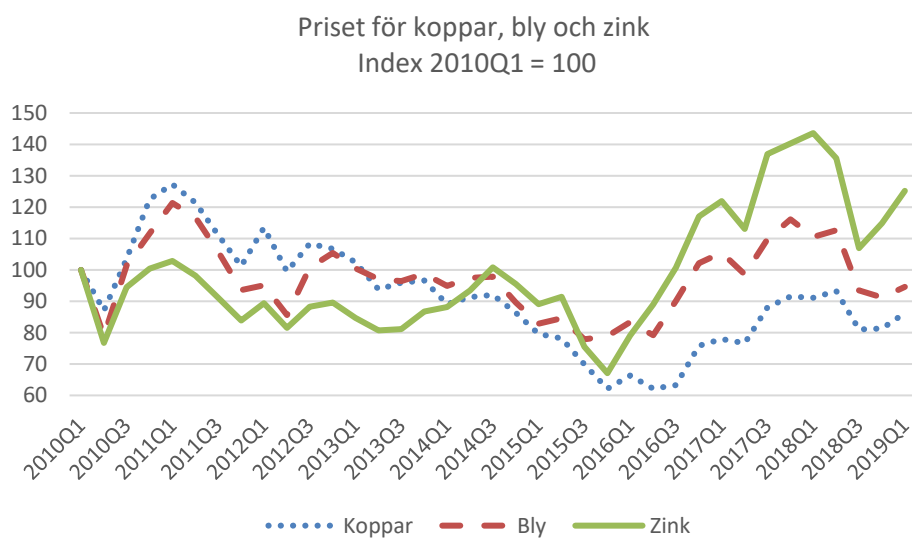
4.3 Råvaror

4.3.1 Järnmalm

Källa: www.indexmundi.com

4.3.2 Koppar, bly och zink

Källa: www.indexmundi.com

4.4 Positiva och negativa drivkrafter/trender

Positiva faktorer

- Kapacitetsutnyttjandet inom stål- och metallverk ligger fortsatt på en mycket hög nivå. Under första kvartalet låg utnyttjandegraden på nära 95 procent. Noterbart är också att kapacitetsutnyttjandet har överstigit 90 procent under varje kvartal sedan början av 2016. Det indikerar att det råder fortsatt högtryck inom stålindustrin.
- Priset på järnmalm visar tecken på att öka igen efter att ha gått kräftgång under 2018.
- Enligt SCB:s investeringsenkät är ambitionen vad gäller investeringar höga inom stål- och metallverk. Prognosen tyder på en ökning av maskiner och inventarier med 30 procent i år jämfört med 2018. Även investeringarna i byggnader och anläggningar väntas växa kraftigt i år.
- Priserna på zink, koppar och bly har stigit igen under inledningen av 2019.
- 2020 planeras start av ett stort gruvprojekt i Pajala. Investeringsvolymen beräknas uppgå till 2,5 miljarder.

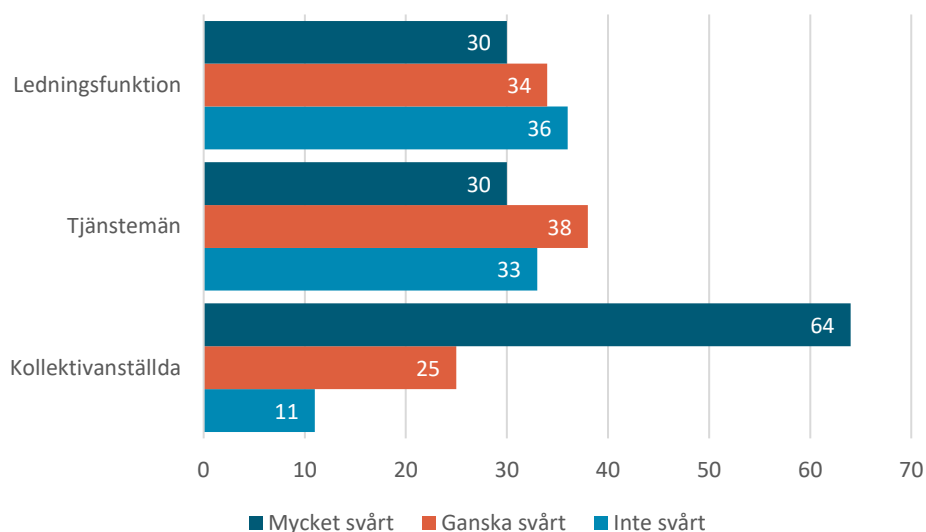
Negativa faktorer

- Kapacitetsutnyttjandet inom gruv- och malminindustrin översteg visserligen 90 procent under första kvartalet i år men nivån är lägre än vad som uppmättes samma period 2018 och 2017.
- I takt med att den globala tillväxten bromsar in dämpas även efterfrågan på råvaror.
- Både produktionen och orderingången inom gruv- och malminindustrin samt stål- och metallverk har minskat under de fyra första månaderna i år jämfört med samma period förra året.
- Trots att järnpriset idag är högre än bottennoteringen under slutet av 2015 är det långt ifrån 2011 års toppnotering. Det låga priset minskar incitamenten för nya investeringar.
- Trots en exportvänlig kronkurs har industrins produktion haft svårt att ta fart. Det får dels effekt på den svenska tillväxten och dels effekt på efterfrågan av råvaror.
- Enligt en rapport från Tillväxtanalys behöver troligen den svenska tillståndspröcessen förändras för att leva upp till gällande EU-direktiv, vilket kommer att agera som bromskloss och kan skapa osäkerhet inför gruvinvesteringar.
- Investeringarna inom gruv- och malminindustrin väntas minska i år jämfört med 2018 både vad gäller byggnader och anläggningar samt maskiner och inventarier enligt SCB:s investeringsenkät.

5. Tema rekrytering

5.1 Rekryteringsläget

Antalet anställda hos de intervjuade företagen var 1 774 personer i juni 2019. Av dessa var 174 kvinnor. Antalet anställda med utländsk härkomst var 93, varav 3 var kvinnor. De intervjuade företagen räknar med att vara 1 840 anställda i december 2019, en ökning med 3,7 procent.

Bas: 80

89 procent anser att det är svårt eller mycket svårt att rekrytera kollektivanställda jämfört med 87 procent i december 2018. Svårigheten att anställa tjänstemän är oförändrat, 68 procent. Svårigheten att anställa personer i ledningsfunktion har minskat jämfört med förra mättillfället, från 67 till 64 procent.